

**Afdeling Zuid-West Drenthe/Noordwest
Overijssel
Pensioenproblematiek, stand van zaken
23 April 2012**

Rob Barnhoorn
Pensioenspecialist ABVAKABO FNV
Rbarnhoorn@abvakabo.nl
Expert groep

Waar willen wij het met elkaar over hebben?

- Pensioen anno 2011-2012
- Pensioengebouw
  - Pensioenakkoord
    - Waarom nodig?
    - Inhoud kort
    - Pijnpunten
    - Stand van zaken april 2012
- Dekkingsgraden Pensioenfondsen, stand van zaken

De 3 pijlers waaruit uw pensioen kan zijn opgebouwd

Privé aanvulling	Individuele voorzieningen voor ouderdom Bijvoorbeeld: Koopsompolis / verzekering Waardeopbouw afhankelijk van polisvoorwaarden
Aanvullend pensioen via arbeid	Collectieve voorzieningen voor ouderdom Bijvoorbeeld: PfZW, ABP, PWRI, TNT, KPN, etc. Waardeopbouw per dienstjaar + voorwaardelijke indexatie (40 jaar à 2,05% middelloon is 82% middelloon)
AOW	Basisvoorziening overheid voor ouderdom Waardeopbouw vanaf leeftijd 15 jaar voor alle ingezetenen Uitkering wordt jaarlijks aangepast aan prijsontwikkeling (50 jaar à 2% per jaar is 100% AOW)

Wat is aanvullend pensioen?

- Arbeidsvoorwaardelijk karakter
- Datgene wat tussen werkgever en werknemer is afgesproken
- Uitkering in het kader van pensionering, overlijden, of arbeidsongeschiktheid
- Geldelijke, vastgestelde uitkering dat dient als inkomensvoorziening

Hoe komt aanvullend pensioen tot stand?

- Sociale partners
- Twee niveaus:
  - Bedrijfstak
  - Ondernemingsniveau
- Ondernemingsniveau
  - Ondernemingscao (OR of vakbonden)
  - Individueel arbeidscontract
- Bedrijfstak
  - Werkgevers- en werknemersorganisaties
  - 75% verplicht gesteld, zoals Pensioenfonds Zorg en Welzijn en ABP

Hoeveel pensioen wordt er opgebouwd?

- Pensioengevend salaris
  - Vast jaarsalaris, vakantie- en eindejaarsuitkering
- Franchise
  - Meestal AOW 70% van dit drempelbedrag
- Pensioengrondslag
  - Pensioengevend salaris minus Franchise
- Opbouwpercentage
  - Percentage van pensioengrondslag
- Diensttijd
  - Vanaf indiensttreding, tenminste 21 jaar
- Fiscale grenzen
  - Het zogenoemde Witteveen kader

Voordelen collectief aanvullende pensioen

- 90% van werknemers bouwt op
- 70% in een verplichte deelname
- Solidariteit (er bestaan zo'n 14 vormen daarvan)
- Schaalvoordelen (kosten en risico's): 3,5% tov 14%
- Zeggenschap (werkgevers en werknemers en niet de aandeelhouders)
- Nut en noodzaak om te beleggen
- Risico's zijn noodzakelijk

Pensioenakkoord

- 1. Waarom was dat ook al weer nodig?

Onderdelen:

- 1- AOW
- 2- Aanvullend pensioen
- 3- *Ouderenparticipatie*

- Knelpunten

1. AOW: KABINET

- Betaalbaarheid AOW is een probleem/vergrijzing AOW: omslag financiering
  - De actieve werknemers betalen de AOW van de gepensioneerden
  - Stijging aantal gepensioneerden → hogere premielasten actieven
  - Maximering AOW-premie, rest uit belastingafdracht (fiscalisering)
  - Kostenbesparing nodig
  - AOW leeftijd moet omhoog
- Geen alternatieven om de bekostiging van de AOW veilig te stellen
- De politiek bepaalt middels een politieke keuze

2. Aanvullend pensioen: Bedreigingen toekomstbestendigheid

Gaat niet over kredietcrisis (conjunctureel), maar over pensioensysteem (structureel):

A. Vergrijzing

1. Afname risicodraagvlak, premie-instrument bot bij rijpende fondsen (premie stuur versus verplichtingen)
2. toenemende levensverwachting, Stijgende kosten

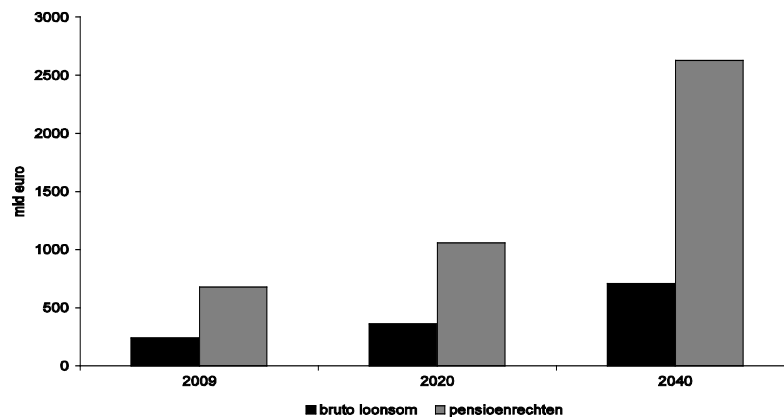
B. Systeemrisico: volatiliteit van de dekkingsgraden door mismatch beleggingen en verplichtingen

- B.1 sterke fluctuaties in beleggings-rendementen,
- B.2 idem rente, momenteel laag
- lagere te verwachten rendementen

Spagaat enerzijds willen we garantie nominale verplichting anderzijds indexering

A. 1 Vergrijzing, risicodraagvlak versmalt, voorspelde omvang t.o.v. loonsom

voorspelde omvang
pensioenrechten ten opzichte van de loonsom, in lopende prijzen

A 1. BOT PREMIE INSTRUMENT (b.v. ABP)

- Bezittingen ABP Ultimo 2009: 200 miljard
- Ultimo 2009: 1% dekkingsgraad $\equiv$ 2 miljard euro
- Premie inkomsten 2009: 7,8 miljard euro (20% premie)
- 2 miljard van 7,8 miljard is 25,6%
- Om 2 miljard extra binnen te halen moet de premie dus met 25,6% omhoog = 5,12% punt stijging
- Van 20% naar 25,12% voor 1 jaar lang
- 15% dekkingsgraad is dan dus (15 maal 5,12% =) 76,8% stijging voor 1 jaar (van 20 naar 96,8) of
- Voor 5 jaar van 20 naar ruim 35 procent

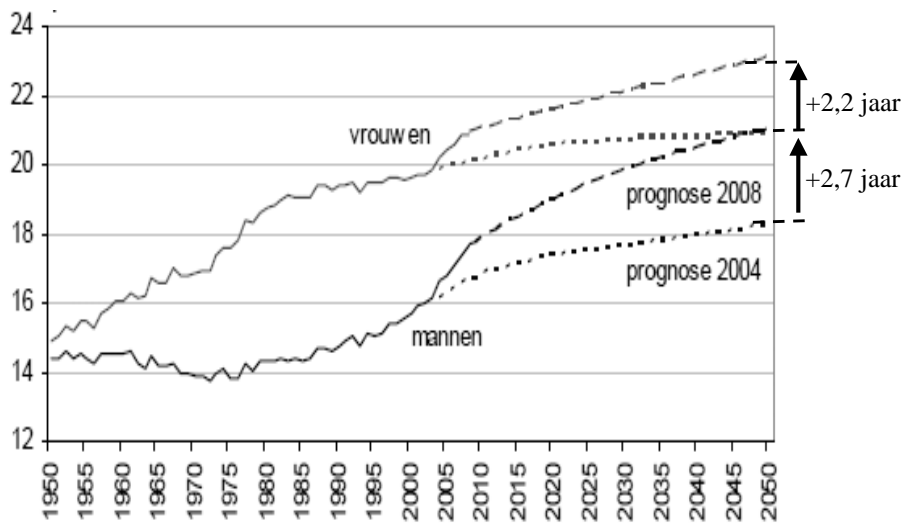
A.2. Levensverwachting

- Langer leven: mooi en kostbaar!

- Want pensioen moet langer uitgekeerd worden
- Langer dan vroeger gedacht werd

A.2. Versnelde stijging levensverwachting na 65 jaar

B. Systeemrisico: beleggen

- Pensioen is lange termijn
- Risico's worden gespreid, beleggingsmix
- Beleggen is meer rendement,

25 jaar geleden € 100

- Belegd → waarde nu: € 514
- Gespaard → waarde nu: € 308

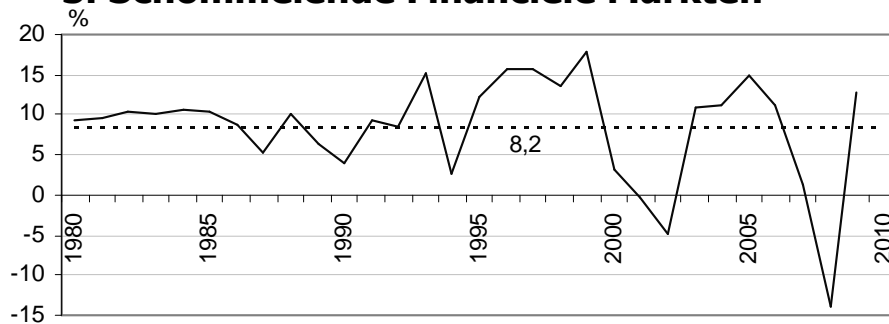
Als alleen was gespaard :

- pensioen nu 40% lager
- of premie was 70% hoger geweest

- Beleggen moet, maar ook risico

Wat is er aan de hand?

3. Schommelende Financiële Markten

- Beleggen brengt risico's met zich mee...
- ...en dus onzekerheid over de uitkomst

Beleggen moet ... indexatie

- Pensioenfondsen moeten beleggen om ook in de toekomst te kunnen indexeren

- Pensioenfondsen moeten risico's blijven nemen met beleggen om de kostprijs (premie) van pensioen aanvaardbaar te houden

Spanningsveld pensioenfondsen

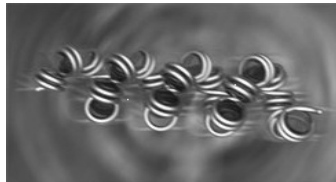
- Risico nemen bij beleggen blijft nodig om goed pensioen te houden!
- Het beleggingsbeleid van pensioenfondsen worstelt met de korte termijn eisen van de nominale toezegging en de lange termijn ambitie om te kunnen indexeren.

Schokbestendigheid moet beter

- Pensioenfondsen hebben betere schokdempers nodig, daar moeten wij aan werken.

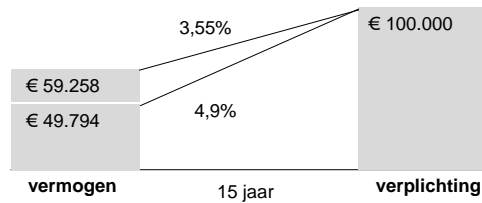
- Te slappe schokdempers → veilig beleggen
  - Gevolg geen indexatie

B. Systeem risico: rente en de dekkingsgraad

- De dekkingsgraad geeft de verhouding aan tussen de bezittingen en de verplichtingen van een pensioenfonds.
  - $\frac{\text{Bezittingen}}{\text{Verplichtingen}} \times 100\% = x\%$ (dekkingsgraad)
- Een dekkingsgraad $> 130\%$ is gezond.
- Een dekkingsgraad $< 105\%$ is ongezond.
- Beeld was: een thermometer die de financiële gezondheid van het pensioenfonds aangeeft bij een vaste rente van 4%
- Beeld is: bij markt of swaprente vanaf 2006, een van dag tot dag fors wisselende graadmeter; wat zegt de dagkoers van vandaag over de situatie over 20/30/40 jaar?

B 2. VOORBEELD, EFFECT RENTEDALING OP VERPLICHTINGEN

Voorbeeld: Over 15 jaar een pensioenverplichting van € 100.000

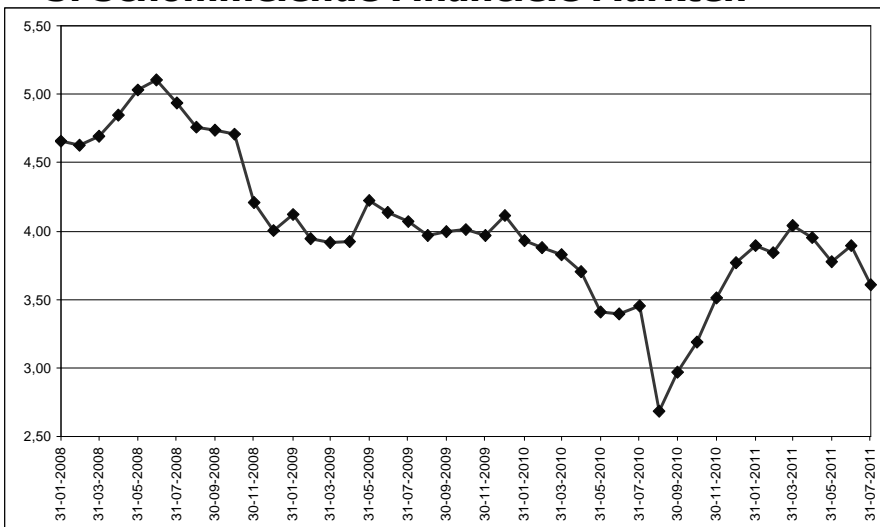
Bij rente 3,55% nu een vermogen nodig van € 59.258

Bij rente 4,9 % nu een vermogen nodig van € 49.794

Verschil € 9.464 (+/- 16%)

Wat is er aan de hand?

3. Schommelende Financiële Markten

Inhoud Pensioenakkoord: AOW

- Stijgt met de levensverwachting: 2020 66 jaar
- Vanaf 2015 elke 5 jaar bekijken of de leeftijd omhoog moet
- AOW-uitkering stijgt met 0,6% per jaar tot 2028
- Flexibel: Tussen 65 en 70 in laten gaan
- Eerder: korting 6,5%, later: 6,5% opslag per jaar
- Inkomensafhankelijke ouderenkorting (300 euro)
- Afschaffing MKOB tegemoetkoming (400 euro)
- Afschaffing huidige ouderenkorting (740 euro)
- Alleenstaande ouderenkorting (400 euro) blijft

AOW: waarom zijn wij tegen?

- Goed: Extra 0,6% en Flexibele AOW
- Slecht: Onvoldoende netto compensatie
  - Ondanks compenserende maatregelen, mensen met laagste inkomens gaan er meer dan 3% (tussen 4,7% en 9,9%) netto op achteruit als ze op 65 jaar de AOW laten ingaan.
  - Dus geen oplossing voor zware beroepen/lage inkomens.
- Kamp zegt 3%, houdt geen rekening met wegvallen verhoogde arbeidskorting en doorwerkbonus
- Probleem voor bezwarende functies/FLO-ers

AOW GAT

- 2020 grosso modo
- Gehuwden € 6.500
- Alleenstaand € 10.000
- Vitaliteitssparen met € 50 en 3% in 10 jaar € 7.000

Inhoud pensioenakkoord 2. Uitwerking aanvullend pensioen**Premiestabilisatie als het gaat om de levensverwachting**

Pensioenleeftijd stijgt met levensverwachting, volgt AOW systematiek.

1. Sectorale afwijking: verrekend in regeling, ook opgebouwde rechten, geen grotere versoering dan noodzakelijk
Kostenverhoging: Correctie over max 10 jaar,
2. Witteveenkader: de pensioenrichtleeftijd stijgt naar 66 jaar in 2013 en 67 jaar in 2015
3. De opbouwpercentages blijven gelijk. Voorstel beperking van het Witteveenkader. Lagere opbouw is van de baan
4. Resultaat: 1 jaar langer leven, ½ jaar langer werken

Inhoud pensioenakkoord: Uitwerking aanvullend pensioen, Expliciete voorwaardelijkheid

- Vertrekpunt: geïndexeerde middelloonregeling
- Aanpassingen pensioenaanspraken wanneer "omstandigheden daartoe dwingen"
- Indexatie en zekerheidsambities
- Gevolg minder knellende toezichteisen
- Egalisatiereserve om klappen op te vangen
- 10 jaar om schokeffecten te dempen
- Risico expliciet via indexatie en kortingstaffel

Conclusie aanvullend pensioen

- Duurzaamheid bevordert mbt levensverwachting
- Stabiliteit kan worden bevordert door nieuwe financiële spelregels (FTK)
- Stabiliteit van pensioenuitkering wordt niet bevordert bij negatieve beurschokken
- Duurzaamheid niet bevordert als het gaat om de risicodeling, werkgevers lopen te makkelijk weg
- Conclusie: **niet akkoord**, ... werkgevers moeten blijven delen in de risico's. Het 'kan' artikel is te vrijblijvend

Totaalplaatje: Abvakabo FNV, akkoord=onvoldoende

- -Er is nog steeds een AOW tekort
- -Ontevreden over verantwoordelijkheid werkgevers.
- Onze inzet is reparatie in fondsen en cao tafels
- Wetsvoorstel verhoging AOW leeftijd ondanks onze lobby door 2^e Kamer, ligt nu bij 1ste kamer
- Uitwerking Financiële spelregels pensioenen volgt in mei, wij blijven ons inzetten voor goede balans zekerheid-indexatiekans

Standpunt Abvakabo FNV

- **Wij blijven strijden voor een goed pensioen**

POSTBUS 1045
6801 BA, ARNHEM*Loesje***DE TOUWTJES
IN HANDEN NEMEN****DE EINDJES
AAN ELKAAR
KNOPEN****EN DE KNOPEN
DOORHAKKEN**

Dekkingsraden pensioenfondsen

- V/d 468 pensioenfondsen, ruim 200 in december (ruim 6 mio deelnemers/2 mio gep.) dekkingsgraad >vereiste 105%
- Als rente tot eind 2012 laag blijft, eist De Nederlandsche Bank (DNB) maatregelen
- Discussie, uitstel, andere rekenrente?
- Premie omhoog/Korten?? Januari 2012 maatregelen aankondigen
- April 2013 eventueel korten

Dekkingsraden pensioenfondsen: ABP

- ABP, 31 december 2011 94% , mogelijke korting 0,5% en premieopslag van 1% naar 3%
- Stand 31-12-2012 is bepalend
- 1ste kwartaal rendement 5,9% of 15 miljard, vermogen 261 miljard
- Desondanks dekkingsgraad slechts plus 1%.

Dekkingsraden pensioenfondsen: Zorg en welzijn

- PfZW, 31 december 2011 97% , nog geen korting premieopslag van 1% naar 3%
- Stand 31-12-2012 is bepalend, 105% anders korten
- 1ste kwartaal rendement 4,5% of vermogen nu 116 miljard
- Desondanks dekkingsgraad slechts -1%. 96%
- Andere fondsen tnt, kpn, pwri, openbare bibliotheken

Lage dekkingsraden/maatregelen?

Brief AbvaKabo FNV aan Kamp/ 2^e kamer (zie onze website); wij zijn bezorgd en eisen dat er nu niet gekort mag worden want:

- Rente is laag door problemen op financiële markten
- Marktrente is willekeurig en leidt tot ongewenste schommelingen
- En er komt al een nieuwe waarderingmethode in 2013 en 2014

Lage dekkingsraden/maatregelen?

- Korten op basis van onjuiste regels is onzinnig
- Verplichting om te korten op grond van die regels is fout
- Miljoenen Nederlanders dreigen de dupe te worden van de eurocrisis
- Kamp geeft (nog) geen krimp
- Wij gaan door, draag onze boodschap uit, samen staan we sterk!!!!

Wat wil Abvakabo FNV

- Goede mix AOW en aanvullend pensioen
- Generatieproof pensioencontract
- Duidelijk afpraken waardering verplichtingen en risicoverdeling
- Goed evenwicht zekerheid en koopkracht
- Mensen met laag inkomen moeten kunnen stoppen op 65 jaar
- Oplossing zware beroepen/FLO

Actualiteit, stand van zaken financiële spelregels?

- FTK1, nominaal, (te)veel zekerheid?
- -Hogere buffereisen, kortere hersteltijd (10 jaar ipv 15)
- Indexeren pas vanaf 135% nominaal

- FTK2 zonder garantie, reële contracten, dwz direct indexeren, verwerken financiële schokken/levensverwachting
- Maar toch zware zekerheidseisen?

- Zorgen:
  - FTK-2 wordt premiereregeling? Risico's alleen deelnemers en gepensioneerden!?

  - Zowel FTK2 en ook 1 (te)veel zekerheid ten koste van indexatie

  - Niet geïndexeerd pensioen is geen (goed) pensioen
  - Geen maatwerk mogelijk?

  - Discussie en berekeningen in volle gang

Collectieve pensioenregelingen onder druk

- Kortingen dreigen
- Is uw geld in goede handen?
- Zelfs sparen beter
- Soidariteitsprincipe ter discussie

Collectieve pensioenregelingen onder druk

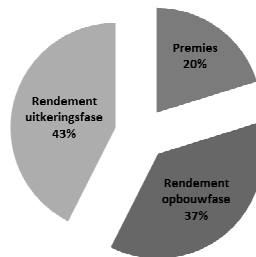
- Teveel vrijwilligheid en individualiteit leidt tot grote problemen
- Amerikaanse toestanden voorkomen
- collectieve regelingen onder druk, maar ook de individuele regelingen

Voordelen collectief pensioensysteem

- **Goedkoper**
- **Geen winstreven**
- **Meer pensioen voor hetzelfde geld**
- **Gedeelde risico's**
- **Gedeelde smart**
- **Samen betalen, samen bepalen**

Beleggen met de premies noodzakelijk is om te komen tot een redelijke pensioenuitkering.

Beleggingsrisico gedurende opbouwfase en uitkeringsfase

- Vragen?

- Extra sheets ter toelichting

Toezeggingen Minster KAMP 13/9

- **Werkbonus**
- Vanaf 61 jr. maximaal € 2.350,- totaal mogelijk € 9.400
- Gebruiken voor overbrugging
- Volgens Kamp:effect AOW slechts ca. 1,5 % lager

Reactie Abvakabo FNV: Werkbonus

- Mits je doorwerkt, dempend effect
- Gehuwden vanaf 2020 gecompenseerd
- Alleenstaanden effect blijft -2/3%
- Uitreten vanaf 2025 effect extra -6,5%

Reactie Abvakabo FNV: Werkbonus

- Er geldt een minimum eis, vanaf € 9.909
- Volledig vanaf WML niveau
- Conclusie: werkbonus compenseert
- Minder gunstig voor alleenstaanden met laag inkomen en deeltijders/lage inkomens
- Saldo benadering: ombouw huidige verhoogde doorwerkbonus en afbouw verhoogde arbeidskorting vanaf 57 jaar
- dan effect tussen -1% en -4%

Nieuwe doorwerkbonus saldo effecten

WML 64 jaar: +3.779

WML x 1,25 (23.250): +2.148

Modaal (32.500) +68

Effect negatief, hangt af van inkomen,
burgerlijke staat en hoogte aanv.
pensioen

2. Aanvullende pensioenen, o.a. Commissie Goudswaard (jan. 2010):

- Maximum aan pensioenpremies is bereikt
- Pensioen dreigt onbetaalbaar te worden CPB: premies stijgen (autonoom) verder: met 35 á 50% de komende 15 jaar
- Continue stijgende levensverwachting, en structureel lage (lange) rente en tegenvallende rendementen door crisis
- Onzekerheid (nominaal) pensioen neemt toe,
- CONCLUSIE: óf ambitie omlaag, óf pensioen minder zeker!
- Bij niets doen, pensioenen niet houdbaar

Daarom pensioenakkoord: Voorstellen voor verruiming
toekomstbestendigheid

- B.v. meer voorwaardelijkheden inbouwen

Wat was onze inzet voor het pensioencontract, de randvoorwaarden

Pensioen moet

- **Solidair (tussen en binnen generaties) en verplicht collectief, kapitaalgedekt en buffers**
- **Doorsneepremie (niet jong tegenover oud, maar verdeling over ieders eigen leven)**
- Goede balans zekerheid-indexatieambitie
- Ambitie moet vastleggen en verantwoord worden
- Ambitie waarmaken via spelregels (toezicht)
- Collectieve buffer voor klappen
- **Trendmatig rente beleid, minder bewegelijk**

Gevolgen kabinetsplannen voor de koopkracht van gepensioneerden.

Waarom voert Abvakabo FNV hiertegen campagne?

Terugblik Regeerakkoord

- Bezuinigingen op overheidspersoneel: ambtenaren, docenten, politie, defensie enz.
- Nullijn voor de jaren 2011 en 2012
- 110.000 banen in de publieke sectoren op het spel
- Een totale bezuiniging van 6 miljard Euro op de publieke sector
- Koopkracht in 2012 en later fors onder druk door diverse bezuinigingen. Er komt nog meer aan, catshuis beraad!!!!

25-6-2012

Wat hebben we al gedaan?

- Campagne "Samen Sterk voor Publiek Werk": *Samen Sterk voor Publiek Werk is een campagne voor en door werknemers en gebruikers in de publieke sector, voor behoud van een toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige publieke dienstverlening.*
- Februari 2011: grote ACOP manifestatie op het Malieveld
- September 2011: grote FNV manifestatie op het malieveld samen met andere belangenorganisaties over de stapeling van inkomenseffecten.
- September 2011 brief van de FNV aan het kabinet over de stapeling van koopkrachteffecten.
- Plaatsen van diverse opiniestukken in vakbondsbladen en landelijke media
- Gesprekken met het kabinet en de oppositie om ons ongenoegen kenbaar te maken
- *Voor een volledig overzicht van alle acties en campagnes: kijk op de website www.abvakabofnv.nl.*

25-6-2012

Waarom gaan we door met de campagne?

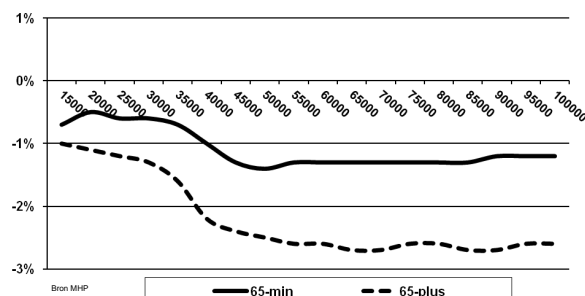
- Aangekondigde bezuinigingen regeerakkoord worden doorgezet in Miljoenennota 2012.
- 2012 is het jaar waarin de werkelijke aard van dit kabinet duidelijk naar voren komt.
- Gemiddeld moet iedereen 2% inleveren maar sommige groepen gaan er veel meer op achteruit
  - Werknemers in de publieke sector
  - Chronisch zieken
  - 65 plussers
  - Werknemers die gebruik maken van kinderopvang
- Bezuinigingen op gemeentes hebben direct effect op de lasten voor burgers en zal direct gevolgen hebben voor het voorzieningenniveau. Hetgeen niet terug komt in de koopkrachtplaatjes van het kabinet.

25-6-2012

Gevolgen rijksbegroting 2012 voor uw portemonnee

- 65-plussers gaan er meer op achteruit dan de rest van Nederland.
- Kabinet neemt veel maatregelen die niet in de standaard koopkracht plaatjes terug komen. Onderstaande grafiek verteld daarom niet de hele waarheid

25-6-2012

Koopkrachteffecten vanuit de AOW

- Verandering ingangsdatum AOW, Minister Kamp wil de eerste AOW uitkering pas betalen in de eerste maand na het bereiken van de 65 jarige leeftijd. Dit kost AOWers gemiddeld genomen een halve maand AOW.
- AOWers met een onvolledige AOW krijgen indien zij onder de bijstandsnorm komen een aanvullende inkomensondersteuning (AIO) de eisen voor het verkrijgen van de AIO worden aangescherpt zo mag er nog maar 8 weken per jaar op vakantie worden gegaan, nu is dat nog 26 weken.

25-6-2012

Koopkrachteffecten vanuit de AOW 2

- AOWers met een niet werkende partner jonger dan 65 jaar komen in aanmerking voor een partnertoeslag AOW. Deze toeslag komt per 2015 te vervallen. Per 1 augustus 2011 is de partnertoeslag met 10% verlaagd voor huishoudens met een gezamenlijk inkomen van €30.000 per jaar of meer.
- De eisen voor schuldhulpverlening en inkomensondersteuning worden aangescherpt. Naast een verlaging naar 110% van het gezinsinkomen is de belangrijkste maatregel dat niet alleen naar het inkomen van de 65 plusser wordt gekeken maar ook naar dat van de kinderen die nog bij de 65 plusser wonen. Kinderen die voor hun ouders zorgen of ouderen die voor gehandicapte kinderen zorgen worden hierdoor getroffen

Andere maatregelen die 65plussers in verhouding zwaar raken

- Zorg
  - De nominale zorgpremie gestegen met € 111,-.
  - Het eigen risico gestegen met € 50,-.
  - Voor ouderen met een hoger inkomen, grondslag voor de zorgpremie opgehoogd van €33.427,- tot € 50.065,-. De laagste inkomens profiteren van deze maatregel omdat de inkomensafhankelijke premie daalt naar 7.10% over de AOW en naar 5% over het pensioen.
  - De tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten inkomensafhankelijk gemaakt. Hierdoor naar verwachting 700.000 mensen hun tegemoetkoming van € 150,- verliezen.
  - Het persoonsgebonden budget grotendeel afgeschaft. Hoewel hieruit in principe geen koopkrachteffecten verbonden zijn. Kan de kwaliteit van de op de persoon toegespitste zorg, hierdoor wel flink minder worden.
    - » *Bezuiniging PGB leidt tot groter beroep op WMO; kan gemeente niet aan.*
  - De zorgtoeslag verder verlaagd door het kabinet. Op modaal niveau betekend dit een verlaging van €160,- per jaar.
  - De wet tegemoetkoming chronisch zieken vervallen voor gezinnen met een inkomen boven de €31.200. een achteruitgang van €156,- per jaar.

Andere maatregelen die 65plussers in verhouding zwaar raken

- Wonen
  - Ouderen die een huis huren krijgen te maken met forse huurstijgingen. In schaarste gebieden mogen de huren met € 123,- euro worden verhoogd voor nieuwe huurders.
  - De huren van mensen met een inkomen boven de € 43.000 per jaar mogen met ingang van 2012 met 5% extra worden verhoogd. **Nog even uitgesteld.**
  - De huurtoeslag verlaagd met €18,- per maand in 2012 en opnieuw met €33,- minder per maand in 2015.
- Lokale lasten
  - De lokale lasten in 2012 naar verwachting sterker stijgen dan de inflatie. De verwachte stijging is rond de 3%. Dit verschilt uiteraard per gemeenten. Er zullen gemeenten zijn waar de lasten minder stijgen maar ook gemeenten waar de lasten veel meer toenemen.

Koopkrachteffecten; wat we nog niet weten

- De inflatie wordt geraamd op 2% in 2012 maar de laatste cijfers uit 2011 laten zien dat de inflatie oploopt. Hoe hoger de inflatie hoe lager uw koopkracht.
- Gemeenten provincies en waterschappen worden fors gekort door de overheid. Een deel van deze korting zullen gemeenten vertalen in hogere lasten of door het leveren van minder diensten, die de burger dan zelf moet betalen.
- Door het opvangen van tekorten binnen diverse Euro landen kan het zijn dat het kabinet extra gaat bezuinigen
- De dekkingsgraad van diverse pensioenfondsen staat onder druk. Dit kan een bedreiging zijn voor de indexatie van pensioenen. Dit raakt de koopkracht gepensioneerden direct en van werkenden in de toekomst. De effecten weten we pas in januari

25-6-2012

We moeten deze bezuinigingen zien te stoppen

- Daarom wordt onze campagne Samen Sterk voortgezet
- In ieder geval begin november diverse acties, zoals binnen de WSW, de Rijkssector, de gemeenten, het openbaar vervoer.
- Op onze website www.abvakabofnv.nl worden de acties aangekondigd.
- Gevolgen herstructureringen en bezuinigingen zijn lokaal straks meer voelbaar.

Daarom lokaal aan de slag met de campagne Samen Sterk

